

ARETE

Politik Felsefe Dergisi
Journal of Political Philosophy

Arete Politik Felsefe Dergisi | Cilt: 2, Sayı: 2, 2022
Arete Journal of Political Philosophy | Vol: 2, Issue: 2, 2022

Makale Gönderim Tarihi | Received: 17.09.2022
Makale Kabul Tarihi | Accepted: 11.10.2022
Kitap İncelemesi | Book Review

www.aretjournal.org

“Nietzsche’lere” Karşı

Soner SOYSAL, *Nietzsche: Perspektivizm, Güç İstenci, Doğruluk*, İstanbul:
Say Yayınları. 2020. ISBN: 978-605-02-0761-3, 264 sayfa.

Melih Can ŞENOL*

Nietzsche: Perspektivizm, Güç İstenci, Doğruluk adıyla yayımlanan çalışma, Nietzsche felsefesinde, popüler tartışmaların gölgesinde kalan; bilgi ve doğruluk kavramlarının izini sürüyor. Nietzsche dendiğinde daha çok, ahlâk, nihilizm, üst-insan ve Hristiyanlık başlıkları akla gelse de Soner Soysal, bu genel yaklaşımın dışında bir yol izliyor. Geleneksel yaklaşım ile analitikçi yaklaşım arasında derinleşen tartışmaları bünyesinde barındıran çalışma; Martin Heidegger, John Richardson ve Maudemarie Clark’ın Nietzsche yorumlarını da araştırma sürecine dâhil ediyor. Soysal bu

* Lisans Mezunu | Bachelor

Felsefe Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kocaeli Üniversitesi | The Department of Philosophy, Faculty of Science and Letters, Kocaeli University.

melihcansenoll@gmail.com

Orcid Id: 0000-0002-7151-9067

Doi: <http://dx.doi.org/10.47614/arete.pfd.73>

Şenol, M.C. (2022). Kitap İncelemesi. Nietzsche: Perspektivizm, Güç İstenci, Doğruluk. *Arete Politik Felsefe Dergisi*. 2(2). 99-103.

çalışmasıyla, Nietzsche felsefesinin anahtar kavramlarını ve bu kavramlara yöneltilen eleştirileri bir arada sunuyor.

Nietzsche felsefesi, gerek ortaya attığı kavramlardan gerekse kullandığı dilden dolayı oldukça yoğun tartışmalarla çevrelenmiştir. Yukarıda zikredilen popüler tartışmalarda olduğu gibi bilgi ve doğruluk kavramları hakkında da birbirinden oldukça farklı görüşler kendisini göstermektedir. Nietzsche uzmanları arasındaki ayrım, Nietzsche'nin bilgi ve doğruluk kavramları söz konusu olduğunda daha da derinleşmektedir. Soysal'ın “Nachlaß (yayınlanmamış yazılar) sorunu” olarak adlandırdığı sorun, bu konudaki temel tartışma konularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Nietzsche'nin bilgi ve doğruluk kavramlarına ilişkin görüşleri bu yazılar içerisinde yer almaktadır. Nietzsche bu yazıları yaşamı sırasında yayımlamadığı için, akademisyenlerin bir kesimi bu yazıları meşru kaynaklar olarak kabul etmezken, diğer bir kesim ise onun asıl felsefesinin bu metinlerde bulunduğunu ve bundan dolayı da meşru kaynaklar olduğunu ileri sürmektedir (Soysal, 2020: 11). Nietzsche felsefesi hakkındaki bir diğer tartışma konusu ise uzmanlar arasındaki felsefi konulardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, güç istenci öğretisinin geleneksel metafizik bir kavram olup olmadığı; söz konusu öğretinin Darwinci bir ilke mi yoksa teleolojik bir öğreti mi olduğu yönündedir. Üçüncü bir tartışma sebebi ise, Nietzsche'nin metinlerinde kullandığı dilden kaynaklanmaktadır. Nietzsche, geleneksel felsefe dilinin sistematik ve açık üslubu yerine aforizmalar ve metaforlar kullanmaktadır. Analitik gelenekten gelen bazı uzmanların Nietzsche felsefesine dilsel veya mantıksal bir açıdan yönelmeleri, bu metinlerin doğru anlaşılmasına yönelik ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Nietzsche felsefesine ilişkin ortaya çıkan tartışmalar, araştırmalar derinleştikçe daha da artmaktadır. “Nietzsche'nin perspektivizminin bir tür rölativizm mi olduğu; onun doğruluk anlayışının bir doğruluk teorisi içeriyor olup olmadığı gibi konularda, başka anlaşmazlıklar da vardır” (Soysal, 2020: 12). Soysal, bu tartışmaların Nietzsche felsefesi üzerinde yarattığı sisi bir nebze olsun aralamak için, onun felsefesinin anahtar kavramları olarak gördüğü, “güç istenci”, “perspektivizm” ve “doğruluk” üzerinden yürüttüğü incelemeyle, okur için bir Nietzsche portresi oluşturuyor.

Soysal, yayınlanmamış eserlerin meşruiyeti tartışmalarını bir kenara bırakıp, “Nietzsche Güç İstenci ile Ne Kastetmektedir?” sorusunu sorarak güç istenci kavramının

neliğine yönelik araştırmasını başlatır. Burada güç istenci kavramının öncelikli olarak ele alınmasının nedeni; Nietzsche'nin bilgi ve doğruluğa ilişkin görüşlerinin temelini oluşturuyor olmasıdır. Sosyal, güç istenci kavramının, Nietzsche'nin epistemolojisini anlamak için anahtar kavram olduğunu belirtir (Soysal, 2020: 27). Bu sebeple güç istenci kavramının detaylı bir incelemesini sunar. Daha sonra, güç istenci kavramına yönelik olarak yapılan bazı yaklaşımları ve kavrama yöneltlen bazı eleştirileri inceler. Soysal, öncelikle güç istenci kavramının Darwinci bir ilke olduğuna yönelik yaklaşımı ele alır. Güç istenci kavramı ile Darwincilik arasındaki en temel ve derin ayrımları göstererek, güç istenci kavramının Darwinci bir ilke olamayacağını savunur. Sonrasında, güç istenci kavramının metafizik bir ilke olduğuna yönelik, Heidegger ve Richardson tarafından yöneltlen eleştirileri ele alır. Soysal bu iki eleştirinin, güç istenci öğretisinin anlaşılmasına katkı sağladığını fakat Nietzsche'yi metafizikçi yapmak için yetersiz olduğunu savunur. "Nietzsche'nin ifade ettiği gibi, 'dünyayı yorumlayan ihtiyaçlarımızdır', dolayısıyla da Nietzsche'nin eserlerini yorumlayan Heidegger ve Richardson'ın ihtiyaçlarıdır. Her ikisi de Nietzsche'yi metafizik bir düşünür olarak yorumlar; çünkü onların ihtiyaçları, onları bunu yapmaya zorlar" (Soysal, 2020: 119). Soysal, Heidegger ve Richardson'ın, Nietzsche'yi metafizik bir düşünür olarak sunma girişimlerinin nedeninin, kendi felsefi kaygılarından kaynaklandığını belirtir (Soysal, 2020: 120).

Güç istenci kavramına yöneltlen eleştirileri ve Darwinci yaklaşımı detaylı bir şekilde ele alan Soysal, çalışmanın ikinci büyük başlığı olan perspektivizm kavramına yönelir. Soysal, Nietzsche'nin perspektivizminin, geleneksel bilgi ve doğruluk teorilerinin yerine, perspektife dayalı bir epistemoloji önerdiği tespitinde bulunur (Soysal, 2020: 123). Sonrasında, oluş dünyası ve yorum kavramı üzerinden, Nietzsche'nin perspektivizminin güç istenci öğretisiyle ilişkisini inceler. Buna göre, Nietzsche'nin perspektivizm ile önerdiği bu yeni epistemolojinin, büyük oranda, Nietzsche'nin, dünyayı varlık dünyası değil oluş dünyası olarak resmeden, güç istenci öğretilerine dayandığını savunur (Soysal, 2020: 123). Soysal, perspektivizm ve güç istenci öğretisinin ilişkisini belirledikten sonra, Nietzsche'nin perspektivizminin bir tür rölativizm olduğu yönündeki iddialara yönelir. Öncelikle rölativizm ile Nietzsche'nin perspektivizmi arasındaki temel ayrımları belirler. Sonrasında Peter Poellner'in, Nietzsche'nin perspektivizminin bir tür rölativizm olduğuna yönelik suçlamalarını ele alır. Soysal, Poellner'in iddialarının,

Nietzsche'nin reddettiği geleneksel bilgi paradigmalarına –mantık, özne-nesne ve görünür-gerçek dünya ayrımları- dayandığını belirtir. Bu nedenle Poellner'in iddialarının Nietzsche'yi rölativizme mahkûm edemeyeceğini savunur (Soysal, 2020: 155). Daha sonra Nietzsche'nin perspektivizminin hatlarını belirginleştirmek için, onun, geleneksel bilgi ve doğruluk paradigmalarına karşı çıkışını ortaya koyar.

Soysal, çalışmanın son bölümünde, Nietzsche'nin doğruluk kavrayışına ve ona ilişkin tartışmalara yönelir. Nietzsche'nin doğruluğa ilişkin ifadelerinin çelişkiler barındırması, hâkim tartışma konularından biridir. “Nietzsche'nin doğruluk hakkındaki görüşleri o kadar çelişkilidir ki, onun yazılarına göz gezdiren biri onun felsefesinin umutsuz bir çelişkiler felsefesi olduğu sonucuna kolayca varabilir” (Soysal, 2020: 206). Fakat Soysal, Nietzsche'nin doğruluğa ilişkin ifadelerindeki çelişkinin yalnızca görünüşte olduğunu savunur. Soysal'a göre Nietzsche'nin, doğruluğa ilişkin olumlu ifadeleri, kendi perspektivizmine dayanan doğruluğa işaret eder. Doğruluğa ilişkin olumsuz ifadelerininse, geleneksel doğruluk kavrayışlarına ilişkin olduğunu belirtir (Soysal, 2020: 209). Soysal incelemenin devamında, Nietzsche'nin perspektivizminde örtük bir doğruluk teorisinin olup olmadığını ele alır. Bu doğrultuda, çalışmanın ana ilgisi olan mütakabiliyet doğruluk teorisi ile perspektife dayalı doğruluk kavramının kısa bir karşılaştırmasını sunar. Sonrasında, Clark'ın, Nietzsche'nin perspektivizminde mütakabiliyet doğruluk teorisinin bulunduğuna yönelik iddialarını inceler. Soysal, Clark'ın dilsel analize dayalı yaklaşımının, Nietzsche felsefesine uygulanamayacağını, Nietzsche'nin “Ahlâkdışı Anlamda Doğruluk ve Yalan Üzerine” adlı makalesi aracılığıyla savunur.

Son olarak Soysal, Nietzsche'nin söz konusu makalesi üzerinden dil ve doğruluk ilişkisi üzerine düşüncelerini detaylandırıp, Nietzsche'nin bir doğruluk teorisinin olup olmadığına yönelik incelemesini sonlandırıyor.

Soysal'ın bu çalışması, Nietzsche'nin güç istenci öğretisi, perspektivizmi ve doğruluk kavrayışına yönelik yapılacak bir okuma için kılavuz olma niteliği taşıyor. İnceleme sürecine, kavramlara yönelik eleştirilerin ve yaklaşımların da dâhil edilmesi, çalışmanın içeriğini zenginleştiriyor. Soysal, Nietzsche felsefesi üzerindeki anlaşmazlıkları bir kenara bırakıp, bahsi geçen kavramları ve tartışmaları bir bütünlük

içerisinde sunuyor. Bu yönüyle de elimizdeki çalışma, Nietzsche okuru için daha berrak bir okuma imkânı sağlıyor.